

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» Α. ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΤΡΙΤΗ 20 ΜΑΪΟΥ 2003 ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

A.1.1. Ποια ήταν τα αίτια και ποιες οι αφορμές για την εκδήλωση του κινήματος του Στρατιωτικού Συνδέσμου στο Γουδί, το 1909;

Μονάδες 13

A.1.2. Πώς επεκτείνεται η οικονομική κρίση του 1929 από τις Ηνωμένες Πολιτείες σε ολόκληρο τον κόσμο;

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Α2

A.2.1. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Κομιτατζήδες
- β.** Οργανικός νόμος (Κρήτη)
- γ.** Νιου Ντηλ

Μονάδες 15

A.2.2. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.

- α.** Η Α΄ Εθνοσυνέλευση θέσπισε το «Προσωρινόν Πολίτευμα της Ελλάδος».
- β.** Ο Νόμος της Επιδαύρου κατάργησε τις τοπικές περιφερειακές εξουσίες.
- γ.** Ο Ι. Καποδίστριας ίδρυσε τον «Λόχο των Ευελπίδων».
- δ.** Η αντιβασιλεία συνέστησε «εξαιρετικό δικαστήριο» (έκτακτο) για παραβάσεις των υπαλλήλων του Κράτους.
- ε.** Ο Ι. Κωλέττης ίδρυσε την Εθνική Χρηματιστική Τράπεζα.

Μονάδες 10

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Β1

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να εξηγήσετε τους λόγους της μεταστροφής της αγγλικής πολιτικής το 1823 απέναντι στην ελληνική επανάσταση και να προσδιορίσετε τους τρόπους με τους οποίους εκδηλώθηκε αυτή η μεταστροφή.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» Α. ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

«Είχε και κίνητρα εσωτερικής πολιτικής η μεταστροφή της Αγγλίας το 1823. Ο Ποτέμκιν γράφει:

“Ο Κάνιγκ φιλοδοξούσε να προσφέρει στους αστούς, στην τάξη των βιομηχάνων, εμπόρων και τραπεζιτών, δυνατότητα για νέα αναπτυξιακά άλματα, υποστηρίζοντας απελευθερωτικά κινήματα στην Ευρώπη και την Αμερική και δημιουργώντας έτσι νέες αγορές και ευκαιρίες κερδοσκοπικών επενδύσεων και εκμεταλλεύσεων”».

(Κ. Σιμόπουλου, *Πώς είδαν οι ξένοι ταξιδιώτες το 1821*, 3, 139)

Οδηγίες του Γεωργίου Κάνιγκ προς τον βρετανό αρμοστή των Ιονίων Νήσων:

«Η αγγλική κυβέρνηση όφειλε να θεωρήσει τους εξοπλισμένους τα πλοία των Έλλήνων ή ως πειρατές ή ως εμπολέμους. Και επειδή ολόκληρον έθνος, εξανιστάμενον κατά της Αρχής του, δεν ημπορεί να θεωρηθή ως πειρατικόν, ανάγκη πάσα να θεωρηθή ως εμπόλεμον, εφ’ όσον φυλάττει τους κανόνας, και ενεργεί εντός των εν τοιαύτη περιστάσει παραδεδεγμένων όρων».

(Δ. Κόκκινος, *Ελληνική Επανάσταση*, 6, 70)

Γραπτές οδηγίες του Γεωργίου Κάνιγκ ως υπουργού εξωτερικών της Μεγάλης Βρετανίας προς τον πρεσβευτή του στην Κων/πολη:

«Την κατάστασιν του χριστιανικού τούτου λαού, ο οποίος στενάζει υπό τον ζυγόν των βαρβάρων από εκατονταετηρίδων, δεν δύναται η Αγγλία να βλέπη μετ’ αδιαφορίας. Ο βασιλεύς επιθυμεί να ενεργήση ο πρέσβυς της Μεγάλης Βρετανίας εις την Πύλην υπέρ των χριστιανών, να απαιτήση την εκπλήρωσιν των υποσχέσεων, τας οποίας έδωσεν η Πύλη περί τούτου προς τους πρέσβεις των συμμαχικών δυνάμεων και να της υποδείξη ότι, αν αρνηθή να ικανοποιήση τας αξιώσεις αυτάς, δεν δύναται πλέον να διατηρή μετ’ αυτής φιλικάς σχέσεις».

(Δ. Κόκκινος, *Ελληνική Επανάσταση*, 6, 68-69)

Μονάδες 25

ΘΕΜΑ Β2

Αντλώντας στοιχεία από τις παρακάτω πηγές και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να επισημάνετε τους λόγους για τους οποίους ο Ε. Βενιζέλος προκήρυξε τις εκλογές του Νοεμβρίου 1920, τους λόγους για τους οποίους τις έχασε και την εσωτερική πολιτική εξέλιξη που σημειώθηκε τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους.

Ε. Βενιζέλος προς Γ. Βεντήρη, 20 Απριλίου 1931

«Όταν υπεγράφη και η συνθήκη των Σεβρών, έκρινα ότι δεν είχα πλέον καμμίαν δικαιολογίαν ν’ αναβάλω περαιτέρω τας εκλογάς. Τ’ αποτελέσματα της πολιτικής μου ανεγράφοντο εις τας υπογραφείσας συνθήκας, δι’ ων ετερματίζετο ο πόλεμος, ο λαός επομένως είχε τα μέσα να ίδη ποίοι υπήρξαν οι καρποί της πολιτικής μου, και, χωρίς να αρνούμαι ότι διετήρουν ανησυχίας τινάς ως προς το ενδεχόμενον αποτέλεσμα των εκλογών, ήλπιζα εν τούτοις σοβαρώς (...) ότι ο λαός θα έκρινε τα γενόμενα.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» Α. ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Είχα δε ανάγκη να είμαι βέβαιος ότι ο λαός εγκρίνει την πολιτική μου, πριν ή προβώ εις την περαιτέρω δράσιν, την οποία επέβαλεν η ανάγκη της επιβολής της συνθήκης των Σεβρών».

(Στ. Στεφάνου, επιμ., *Ελευθερίου Βενιζέλου, τα κείμενα* τόμος Γ', 125-126)

Ο Ε. Βενιζέλος ομιλεί στην Πηνελόπη Δέλτα μετά τις εκλογές του Νοεμβρίου 1920:

«Είμαι συντριμμένος, δεν έχω πια δυνάμεις ν' αντιπαλαίσω· είχα σχηματίσει τ' όνειρο πως ο ελληνικός λαός μ' ακολουθεί στην κατάκτηση των ελληνικών μερών· μα ο ελληνικός λαός δε μ' ακολουθεί· πήγε δια της βίας... Του πήρα το παιδί του για πολλά χρόνια· δεν αντέχει πια στις θυσίες ο κουρασμένος λαός (...). Το ξέρω πως η Ελλάδα κακοδιοικήθηκε· μα τους είπα πως τώρα που τελειώνουν τα εξωτερικά προβλήματα, θα στρέψω στα εσωτερικά. Το ξέρουν πως ποτέ δεν είπα ένα πράμα και δεν το έκανα· πίστευα πως θα μου δώσουν δυο μήνες για να κάνω και την εσωτερική αναδιοργάνωση. Μα δε με πίστωσαν με δυο μήνες, δε με πίστεψαν...».

(Π. Δέλτα, *Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος, Ημερολόγιο-Αναμνήσεις-Μαρτυρίες-Αλληλογραφία*, 60-62)

Μονάδες 25

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1.

Α.1.1 « Διάφορα αίτια και αφορμές ... που χρειαζόταν βελτίωση (οικονομική, κοινωνική, εκπαιδευτική, πολιτική)», σελίδα 303, σχολικό βιβλίο, τεύχος α΄. Δεκτή η συνοπτική αναφορά της επόμενης παραγράφου.

Α.1.2 « Από τις Ενωμένες Πολιτείες η κρίση...χάνουν την κύρια πηγή εσόδων τους », σελίδα 162-163, σχολικό βιβλίο, τεύχος β΄ .

ΘΕΜΑ Α.2

Α.2.1

α) Κομιτατζήδες: Στα πλαίσια του Μακεδονικού ζητήματος, οι Βούλγαροι πρώτοι οργάνωσαν ανταρτικές ομάδες (κομιτατζήδες). Αυτές, από το 1897 άρχισαν να δρουν στη Μακεδονία και επιχειρούν, με την απειλή των όπλων και τη βία, να επιβάλλουν στους ελληνικούς πληθυσμούς της περιοχής την προσχώρηση στην εκκλησιαστική βουλγαρική εξαρχία, η οποία είχε ιδρυθεί το 1870 ύστερα από μακρές διαπραγματεύσεις και προστριβές με το Πατριαρχείο. Σελίδα 300, σχολικό βιβλίο, τεύχος α΄.

β) Οργανικός νόμος (Κρήτη): Κατά τη διάρκεια της Κρητικής Επανάστασης, το 1867, ο Αλή Πασάς, που αντικατέστησε τον κροάτη εξωμότη Ομέρ Πασά, προσέφερε στους Κρήτες τον «οργανικό νόμο», δηλαδή υποτυπώδη αυτονομία, στα πλαίσια της αυτοκρατορίας με ορισμένα προνόμια για τους Χριστιανούς. Ο νόμος

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» Α. ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

αυτός παραχωρήθηκε και με την ενθάρρυνση των Άγγλων, που αντέπρατταν στην πολιτική της Ρωσίας, την ώρα που ο Αλή Πασάς επέβαλε απόψεις αντίθετες από αυτές της πλειοψηφίας του κρητικού λαού.

Σελίδα 290, σχολικό βιβλίο, τεύχος α΄

γ) **Νιου Ντηλ:** Το 1932 ο πρόεδρος των Ενωμένων Πολιτειών Φραγκλίνος Ρούσβελτ εφαρμόζει μια νέα πολιτική για την έξοδο από την οικονομική κρίση, που είχε ξεσπάσει το 1929.

Βασικός άξονας της πολιτικής του Ρούσβελτ ήταν η ακόλουθη σκέψη: για να γίνει κατορθωτή η ανάκαμψη της οικονομίας θα πρέπει να ανατεθούν στις βιομηχανίες μεγάλες παραγγελίες. Οι βιομηχανίες, για να πραγματοποιήσουν τις παραγγελίες, θα αναζωογονούσαν άλλες επιχειρήσεις. Με τον τρόπο αυτό οι εργάτες θα έβρισκαν εργασία και με τις αποδοχές τους θα κινούσαν

την αγορά. Αλλά επειδή κανένας δεν είχε χρήματα για να τα επενδύσει (και όσοι είχαν δεν τα επένδυαν), θα έπρεπε το κράτος να αναλάβει το ρόλο του επενδυτή για να πετύχει την αναθέρμανση της οικονομίας.

Σελίδα 166, σχολικό βιβλίο, τεύχος β΄

A.2.2

α = Σωστό, β = Σωστό, γ = Σωστό,
δ = Λάθος ε = Λάθος

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Β1

Τα συγκεκριμένα ιστορικά παραθέματα αναφέρονται στη μεταστροφή της αγγλικής πολιτικής από το 1823 και εξής απέναντι στην ελληνική επανάσταση καθώς και στους τόπους με τους οποίους εκδηλώθηκε αυτή η μεταστροφή. Αναντίρρητα, μέχρι και το Συνέδριο της Βερόνας (1823) η πολιτική των Μεγάλων Δυνάμεων ήταν αρνητική απέναντι στην Ελληνική Επανάσταση. Σταδιακά όμως η στάση των Μεγάλων Δυνάμεων άρχισε να διαφοροποιείται πρώτα από την πολιτική που ακολούθησε η Αγγλία. Φορέας της νέας διπλωματικής γραμμής της αγγλικής κυβέρνησης υπήρξε ο νέος υπουργός των εξωτερικών Γεώργιος Κάνιγκ (1770 – 1827). Συγκεκριμένα η Αγγλία, αντίθετα από την τακτική των λοιπών μελών της Ιερής Συμμαχίας, προωθούσε την εφαρμογή του δόγματος της οικονομικής διεύθυνσης (οικονομικές συμβάσεις και δάνεια, όπως αυτά που συνάφθηκαν με την επαναστατημένη Ελλάδα το 1824 – 1825) που ήταν πιο κερδοφόρα και οδηγούσε σε διαρκέστερη εξάρτηση των χωρών αυτών. Παράλληλα, η Αγγλία ενισχυμένη από την κατοχή των Επτανήσων (από το 1814), το κίνημα του Φιλελληνισμού (έλευση του Λόρδου Βύρωνα στην Επαναστατημένη Ελλάδα) και τις μεγάλες ως τότε επιτυχίες των Ελλήνων είχε αρχίσει να διαφοροποιεί τη θέση της προκειμένου να ανακόψει την πορεία της Ρωσίας προς το Νότο. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι η Αγγλία επειδή ήταν νησιώτικη δύναμη με διεθνές εμπόριο είχε διαφοροποιήσει τα συμφέροντά της σε σχέση με τις άλλες ηπειρωτικές δυνάμεις.

Επειδή όμως η εξωτερική πολιτική ενός κράτους δεν ασκείται βάσει των προσωπικών αισθημάτων και συμπαθειών κανενός τα ουσιαστικά αίτια πρέπει να αναζητηθούν αλλού. Συγκεκριμένα, η πολιτική του οικονομικού φιλελευθερισμού και του καπιταλισμού που παραδοσιακά ακολουθούσε η Αγγλία είχε ως επακόλουθο τη διεύρυνση των αγορών της σε νέα κράτη. Η πολιτική αυτή

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» Α. ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

επαληθεύεται και με την πολιτική του Κάνιγκ ο οποίος, υποστηρίζοντας τα απελευθερωτικά κινήματα της Ευρώπης και της Αμερικής, επεδίωξε να δημιουργήσει νέα εμπορικά ερείσματα και ευκαιρίες για κερδοσκοπικές επενδύσεις και οικονομικές εκμεταλλεύσεις, προσφέροντας έτσι στους αστούς, στην τάξη των βιομηχάνων, στους εμπόρους και τους τραπεζίτες δυνατότητες για νέα αναπτυξιακά άλματα στη χώρα τους. Ας μην λησμονάται, επίσης, το γεγονός ότι το άνοιγμα νέων αγορών έδινε διέξοδο στα πιεστικά εργατικά και εμπορικά προβλήματα της Αγγλίας.

Οι τρόποι άσκησης της Αγγλικής πολιτικής είναι οι εξής:

- Από τον Ιανουάριο του 1823 οι βρετανικές διπλωματικές υπηρεσίες στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, και ειδικότερα οι βρετανικές αρχές στα Επτάνησα παίρνουν οδηγίες να τηρούν ευνοϊκή στάση απέναντι στους Έλληνες.
- Σύμφωνα με τις οδηγίες του Γ. Κάνιγκ προς τον αρμοστή των Ιονίων Επτανήσων ο ελληνικός στόλος αναγνωρίζεται ως εμπόλεμος και όχι ως πειραματικός, διότι ο ξεσηκωμός αφορά ολόκληρο το Ελληνικό Έθνος και δεν έχει σχέση με τα «καρμποναρικά» κινήματα της Ευρώπης. Εξάλλου ο Αγώνας διεξάγεται με βάση τους διεθνείς κανόνες του θαλάσσιου δικαίου. Έτσι την 13/25 Μαρτίου 1823 η Αγγλία αναγνωρίζει το ναυτικό αποκλεισμό που είχαν κηρύξει οι Έλληνες στην περιοχή των ελληνικών θαλασσών.
- Σύμφωνα με τις οδηγίες του Γ. Κάνιγκ προς τον πρεσβευτή του στην Κωνσταντινούπολη είναι φανερό η επιδίωξη της Αγγλίας να προστατεύσει τη θρησκευτική ελευθερία των Ελλήνων, στα πλαίσια της ανάσχεσης της ρωσικής πολιτικής, η οποία προσπαθούσε να θέσει υπό την προστασία της τους χριστιανούς κατοίκους της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, συνεπώς και της Ελλάδας. Για το λόγο αυτό αξιώνει από τους Οθωμανούς σεβασμό των δικαιωμάτων των χριστιανών και ενεργεί με αυτό τον προσανατολισμό έστω κι αν αυτό σημαίνει κλονισμό των διπλωματικών επαφών της με την Υψηλή Πύλη.

ΘΕΜΑ Β2

Το πρώτο παράθεμα αναφέρεται στους λόγους για τους οποίους ο Ελ. Βενιζέλος προκήρυξε τις εκλογές της 1/14 Νοεμβρίου του 1920 και στις γενικότερες πολιτικές εξελίξεις της περιόδου εκείνης. Συγκεκριμένα:

- Με τη λήξη του Α' παγκοσμίου πολέμου, η Ελλάδα ισχυροποίησε τη θέση της στα Βαλκάνια αποκομίζοντας εδαφικά οφέλη με τη Συνθήκη των Σεβρών (10 Αυγούστου 1920) και γίνεται η χώρα «των δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών». Ωστόσο, το θρίαμβο έρχεται να σκιάσει η δολοφονική απόπειρα εναντίον του Βενιζέλου στο σιδηροδρομικό σταθμό της «Λυών» στο Παρίσι. Η ενέργεια αυτή πυροδότησε τα πολιτικά πάθη και προκάλεσε νέες διώξεις βασιλικών στην Αθήνα.
- Ο βασιλικός θρόνος χηρεύει με το θάνατο του Αλέξανδρου (Οκτώβριος 1920) γεγονός που καθιστά οξύ το πρόβλημα της διαδοχής του θρόνου. Την αντιβασιλεία αναλαμβάνει προσωρινά ο ναύαρχος Κουντιουριώτης, ενώ Ο Βενιζέλος προσέβλεπε στους γιους του Κωνσταντίνου, Γεώργιο και Παύλο. Παράλληλα, Η μερίδα των αντιβενιζελικών ξεσηκώνεται και με επικεφαλή τον Δ. Γούναρη προτείνει ως μόνη λύση το δημοψήφισμα για να λυθεί το πρόβλημα του μελλοντικού βασιλιά.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» Α. ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

- Μέσα σε αυτές τις συνθήκες και ενώ ο ελληνικός στρατός είχε αποβιβαστεί στη Σμύρνη (2/ 15 Μαΐου 1919) σύμφωνα με τη Συνθήκη των Σεβρών, η συνεχείς επιστρατεύσεις, ο φόβος ενός νέου πολέμου στην Τουρκία και η διαρκής επιβάρυνση του προϋπολογισμού λόγω του μεγάλου πολεμικού κόστους προκάλεσαν τη δυσφορία του ελληνικού λαού, παρ' όλες τις διαβεβαιώσεις του Βενιζέλου για εθνικό θρίαμβο.
- Για τους παραπάνω λόγους ο Βενιζέλος προχώρησε σε προκήρυξη εκλογών προκειμένου να ανακτήσει τη χαμένη εμπιστοσύνη των Ελλήνων και να θέσει κατόπιν ρητής εντολής του ελληνικού λαού, την εφαρμογή των όρων της Συνθήκης των Σεβρών. Εξάλλου, θεωρούσε ανάγκη, όπως αποδεικνύεται και μέσα από το παράθεμα, ότι ο λαός «θα ενέκρινε τα γενόμενα» και θα αναγνώριζε τα οφέλη της Συνθήκης των Σεβρών ώστε να του δώσει θετική εντολή.

Στο δεύτερο παράθεμα ο Βενιζέλος εξομολογείται στην Πηνελόπη Δέλτα τους λόγους για τους οποίους έχασε τις εκλογές. Συγκεκριμένα:

- Αισθάνεται υπεύθυνος απέναντι στην Ιστορία γιατί δεν έλαβε υπόψιν του την ψυχολογία του ελληνικού λαού, που υποχρεώθηκε να υπηρετήσει τον ύψιστο της Μεγάλης Ιδέας, η οποία στην εποχή του είχε «ξεφτίσει». Διαβεβαιώνει ότι δεν αξιολόγησε σωστά την αντοχή του λαού, το βάρος των θυσιών του και το εύρος των οραμάτων του.
- Ο μακροχρόνιος πόλεμος, οι συνεχείς επιστρατεύσεις και η στασιμότητα του μικρασιατικού μετώπου κατέβαλλε τον ελληνικό λαό που δεν μπορούσε να υποστεί άλλες θυσίες.
- Στο βωμό του πολέμου παραμελήθηκε η εσωτερική διοίκηση και τα εσωτερικά προβλήματα αυξήθηκαν, γεγονός που ο Βενιζέλος δεν αναλογίστηκε. Πίστευε ότι τώρα ο λαός θα του έδινε πίστωση χρόνου να ασχοληθεί με τα παραπάνω ζητήματα αλλά ήταν φανερό ότι ο λαός δεν ήταν πια διατεθειμένος να τον ακολουθήσει. Επομένως διερωτάται κατά πόσο ταυτίστηκαν: α) το ιδανικό της εθνικής δικαίωσης και της μεγαλοσύνης, εκφραστής του οποίου ήταν ο Βενιζέλος με β) τις προσδοκίες της μεγάλης μάζας των ψηφοφόρων.

Πολιτικές εξελίξεις – Δεκέμβριος 1920: «Μέσα λοιπόν σε αυτή την τεταμένη ατμόσφαιρα ... Ο Βενιζέλος τίθεται στο περιθώριο και ο ασυμπαθής για την Αντάντ βασιλιάς αποκαθίσταται» σελ. 86 σχολικό βιβλίο, τεύχος β'.